

niet. De weg dus van water en Geest. „Water” — want is niet de geschiedenis van alle kerkelijke belijdenisformulieren zoo goed als begonnen bij den Heiligen Doop, het waterbad van inlijving in Christus' gemeente, dat in de practijk der bediening al aanstands een zekere formule-met-ja-woord vereischte? „Geest” — want is niet de confessie vrucht van het werk en de leiding des Geestes tot belijdenis van het Woord des Geestes en is niet zulke onderteekening alleen recht mogelijk uit kracht van dien Heiligen Geest? „Water en Geest” — zijn zij met elkaar dus niet de volkomen ergernis en dwaasheid voor alle eigenwilligheid en humanistische wetenschapsanonomie?

Ziet gij nu de beteekenis van die teekenende hand in dat evangelie?

Hoe dikwijls immers zingt niet de wetenschap den roem van haar autoriteit? Hoe menige academie waant zich niet in den meest letterlijken en volstreken zin „soverein” in haar kring — en denkt erbij dat vanuit haar kring dan ook aan de touwtjes wordt getrokken van heel het omringende leven — moet niet de wetenschap den weg banen en de richting wijzen en de perspectieven ontsluiten? En werkt juist niet aan de academie de mensch nieuwe gedachten uit, kortom, staat daar niet de mensch sterker dan waar ook ter wereld? — Doch zie nu, daar is te Kampen iemand, een „mensch”, en hij wordt hoogleeraar, maar hij wordt het nu in het eigen oogenblik, waarin hij zichzelf met al zijn eigenwaarde kruisigt, nu bepaald ook voor zijn aan te vatten wetenschappelijke arbeid. En zoo wordt hij „ingevoegd” — door het hoofd te buigen, gelijk hij het reeds tevoren deed bij zijn openbare belijdenis, bij zijn predikantsambtsaanvaarding, bij zijn huwelijksbevestiging en den doop van zijn kinderen, nu ook voor dit wetenschapsambt, onder het juk van Christus, zich onderwerpende, ook voor deze werkzaamheid, aan onderwijzing en tucht van de kerk. Het ambt, waarin de „mensch” vrij is dan waar ook ter wereld — het professoraat — aanvaard, niet maar na dat, maar doordat de tucht der kerk in Christus' Naam wordt erkend.

Denk niet gering van de beteekenis, de schoonheid, maar ook de zwaarigheid van deze aanvaarding van Christus' leerjok (vgl. Matth. 11:29). Wat die laatste, de zwaarigheid, betreft, denkt gij wel eens ernstig over de verzoeking, die juist een hoogleeraar — en de Kampense leven heusch niet op veilig afgeschoten terrein, zij zijn „mensen” van Joh. 2:25 — ondergaat? Houdt de kracht der verzoeking niet vaak gelijken tred met de mate der vrijheid die iemand geniet? Zijn wij niet daarom vaak extra bezorgd voor onze broeders soldaten, hier, en nog meer in Indië, wanneer buiten de gewende verbanden de vrijheid dikwijls een grooter weelde blijkt dan „de voeten kunnen dragen”? Maar gij, die wekelijks voor „onze jongens” bidt (terecht!), bedenkt gij wel eens, dat onze hoogleeraren op hun wijze met soortgelijke verzoeking te kampen krijgen? Hun denken is in de gelegenheid de breedste vlucht te nemen; daarvoor maken hen de kerken vrij. Zij worden dagelijks geconfronteerd met de kracht der dwaling, zoowel van het per-se-verkeerde denken als van het onzekere (en dus ook ongehoorzame) denken, met de dwaasheid van het vleesch-dat-heel-goed-weet-wat-het-wil, n.l. tegen God, en dat, hetwelk er prat op gaat eigenlijk niets recht te „weten” — zooals het vandaag mode is geworden te beweren. Onderschat als kerkelijke voorbidders toch zulke energie van dwaling en verzoeking geenszins. Ik zeg dit ook, omdat ik nogal eens hoor beweren tegenwoordig, dat die Kamper hoogleeraren het nogal makkelijk kras kunnen zeggen, omdat zij niet „in het volle leven” staan. Ik vrees, dat men dan toch een caricatuur van „wetenschap” zich voor oogen stelt — en ook een caricatuur van het „volle leven”. Laten we liever die hoogleeraren zien staan vooraan de frontlijn, in niet geringere verzoeking dan de jongens in Indië en de mannen op de fabriek. Om dat weer te beseffen, was het zoo nuttig gistermorgen in Kampen te zijn — en erop door te denken. Want hier was het zoo duidelijk mogelijk: een „mensch” werd hoogleeraar, wetenschapsman-bij-uitstek, door ten overstaan der kerken (curatoren!) de hals te schikken tot Christus' juk, om daarmee dit werk-der-vrijheid te beginnen. Let wel, het was maar niet zoo, dat hij dit vroeger en tevoren had gedaan, om nu vervolgens tot dit ambt in te gaan, maar zijn ingang-tot-het-ambt geschiedde door de hand te reiken aan alle broeders en zusters in fabrieken, keukens en kazernes. En zulks zonder mooie woorden — er werd daarbij geen woord meer gesproken — maar metter daad.

Aldus werd dezen morgen de antithese zuiver gesteld. Deze staat immers niet tusschen „wetenschap” en niet-wetenschap. Niet tusschen „wetenschap” en „eenvoudigheid”, zooals ik het, ook in de gemeente, nog wel eens hoor stellen. Wie dat zegt, heeft noch de wetenschap, noch de eenvoudigheid verstaan. Het is goed, om ook in dezen de zuivere probleemstelling vast te houden. Ik meen, dat in onze kerken, niet alleen als het den kansel betreft (het oordeel over de prediking), maar ook in andere vragen daaraan wel eens een ander ontbreekt.

Wij zijn immers schuw geworden voor de „constructies” der al spoedig te hoovaardige wetenschap, zelfs als zij door de besten wordt beoefend en met de edelste bedoelingen wordt bedreven. Wij hebben te veel

gezien van de ellende, nangericht door academische constructies, die den eenvoud der Schrift bleken geweld aan te doen en haar rijkdom wilden opvangen in een al te smal en krom vaatje van menschelijke makelij. Maar beseft ons volk daarbij ook het gevaar van reactie? Ik krijg soms den indruk, dat men practisch ook het land heeft gekregen aan „de” wetenschap, ja bijna aan de deskundigheid. Wij hebben zooveel narigheid gezien van verwaarloosde gemeenten, waar de dominee te veel „op de studeerkamer” heette te zitten (dat een dominee niet bij de menschen komt, beëkent overigens nog lang niet altijd, dat hij serieus zit te studeeren), dat men nu in de gemeenten soms schuw schijnt te zijn geworden voor studeerende dominees. Velen beseffen te weinig, in welke verzoeking zij daarmee hun predikanten brengen — geloof maar, dat zij zichzelf tegenwoordig meer naar de studeerkamer moeten jagen dan de straat op. En ook voorts, in het spreken over vragen van politiek, sociale kwesties, pers, school, bestaat het gevaar om het van meer belang te achten, dat iemand „dicht bij de Schrift” en „eenvoudig-practisch-schriftuurlijk” spreekt en werkt, dan dat hij over de aan de orde zijnde onderwerpen uitvoerig en deskundig studeert. Aldus worden valsche tegenstellingen geschapen, die ons volk moeten schaden en den reformatorischen opbouw moeten belemmeren, op den duur. Ik zou voor een lief ding wenschen, dat al onze menschen weer eens lazen wat Prof. Schilder al jaren geleden heeft geschreven in „Tusschen Ja en Neen” over het „kind”-zijn, en den „eenvoud” en de „eenvoudigheid” in verhouding tot het denken, de reflectie, het studeeren en formulieren. Menig wanbegrip over de „eenvoudigheid” der prediking zou er door worden opgeruimd en menige rem op intensen, ook wetenschappelijke, studie-arbeid van predikanten, persmensen, hoogleeraren (welke laatste men soms al te veel van hun boekenkast naar den kansel en het spreekgestoelte roept) er door worden opgeheven.

Tegen dien achtergrond van scheef getrokken probleemstellingen, waren we blij met den Kamper morgen als ochtend der werkelijke antithese, die van Schrift en confessie. Een antithese, immers niet tusschen wetenschap en niet-wetenschap, niet tusschen reflectie en naïviteit, niet tusschen formule en eenvoudigheid, niet tusschen denken en Schrift, maar tusschen wetenschap, reflectie, formules, hersenarbeid die geboren wordt „van boven”, uit water en Geest, en diezelfde reeks als gesproken uit het „vleesch”. De wetenschap immers die uit het vleesch geboren is, is vleesch, zij die uit den Geest geboren is, is zelf ook Geest (Joh. 3:6). Laat ons volk daartoe ook den nieuwen hoogleeraar, met de andere tezamen, dragen in de gebeden en door bijbehorende werken den weg helpen effenen. Ik las deze dagen in een dictaat van Prof. Schilder (het was nog voor de vrijmaking) een antwoord op een studentenvraag inzake de verhouding van „belijdenis” en (eventueel wetenschappelijke) „definities”, de opmerking, dat het een teken van machteloosheid is, dat de kerk maar zoo trug kan toekomen aan herziening der belijdenis, wanneer daar reden toe is. En de verklaring daarvan gaat voort: „We hebben teveel gehangen aan tradities en te weinig gelegenheid gehad voor studie. Er is onder ons geen hoogleeraar, die serieus z'n leven lang kan studeeren en bovendien wordt er te weinig geld gegeven. Indien dat wel het geval was, zou o.a. de hand aan het verleden veel sterker zijn”. (Verslag buiten verantwoordelijkheid van den hoogleeraar). Sindsdien hebben we er wel een en ander van gezien, wat de dilettanterij op confessioneel gebied in de kerk vermag: brokken maken. Sindsdien hebben we ook gezien, hoe warm een kerkvolk loopen kan voor zijn Hoogeschool en Professoren, en welke offers het bereid is te brengen. Sindsdien hebben we ook gezien, dat onze professoren wel allerminst gelegenheid hebben behouden om hun leven lang alleen maar te studeeren. En aan dat alles denkend, wagen we het op te merken, dat nu toch vooral niemand moet denken: „het kan nu wel”, b.v. met de offervaardigheid, en in zijn hart misschien meenen, dat de kerk spoedig een teveel krijgt aan „wetenschap”. Aan eigenwillige wetenschap — inderdaad. Maar om eigenwilligheid te voorkomen, haastig te ontdekken en grondig te bestrijden, is diepgaande studie een doeltreffend middel, het eerst vereischte. En spreekt men van positieven arbeid — laat niemand vergeten de geestelijke erfenis van het verleden; is het practische leer- en troostboek der gemeente — de catechismus — niet een professoren-product, op instigatie van dien wijzen keurvorst, die den bloet der calvinistische reformatie en den opbouw der kerken zeer gebaat zag bij de Academie van Heidelberg? Is de bloeitijd der gereformeerde kerken niet onafscheidelijk verbonden aan den intensen wetenschappelijke arbeid, toen verriicht? Wetenschap immers, zij is een bepaald stuk gehoorzaamheid aan de opdracht des Heeren om te jagen naar de volmaaktheid en zich te verteren in den rijksdienst, waartoe wij wedergeboren worden uit water en Geest. Zoo hoovaardig de „mensch” is die „de” wetenschap verafgoodt — Prof. Jager nam van der zoodanige met een enkel woord nog ten overvloede duidelijk afstand —, zoo ootmoedig hij, die wetenschappelijk zich tot het laatste inspannt om God dienaar te geven van Zijn woorden en werken. Tot dit laatste zagen wij met zijn handteekening den nieuwer

Niemand verachte Uwe jonkheid

Toen de apostel Paulus deze vermaning aan Timotheus richtte was deze ongeveer midden in de dertig. Een leeftijd, waarop bij ons menig weleerwaarde de koperen bruijloft met dankbare kinderen en een in stilte gevierd twaalf-en-een-half-jarig ambtsjubileum tegemoet gaat. Terwijl we voorts eerwaarde broeders kennen, die op dien leeftijd zich in de ouderlingenbank al tamelijk op hun gemak beginnen te voelen en het bepaald „vreemd” vinden, als ze weer plaats moeten nemen onder de galerij.

Het woord van den apostel heeft zulken vaak wat leniger het preekstoeltrapje op en de ouderlingenbank in doen gaan. Als een jonge tot ouderling verkorene (is dat geen contradictie in terminis) begon bezwaren in te brengen tegen het feit van zijn benoeming, omdat hij nog zoo jong was — candidaten voor den kansel hebben daar niet zoo'n last van — heeft het „niemand verachte Uwe jonkheid” hem vaak over de laatste aarzeling heengeholpen en is hij, nog met den haard in de keel (altsoos beter dan Barth in de keel) het gestoelte ingestapt met het gevoel van: „wie doet me wat?”

Toch is het de vraag of dat laatste affect van „wie doet me wat?” nu het effect is, dat de apostel door zijn woord bedoelde te werken.

Immers het woord wordt vaak aangehaald alsof de apostel bedoelde dat jong van jaren geen bezwaar zou wezen voor den ambtelijken dienst in de kerk. Maar zoo is het niet.

Het staat er mee, als met dat andere woord van den apostel: „Indien iemand streeft naar het ambt van opziener, begeert hij een voortreffelijk werk”. Ook dat woord is vaak opgevat als een aanmoediging om te scheelooien naar den preekstoel of de banken, die daar dicht bij staan. Maar het komt ons voor, dat de apostel, zonder dat streven naar het ambt goed of af te keuren, in elk geval de broeders, die het begeeren, wil laten voelen, dat ze over dat ambt maar niet te min moeten denken en dat het minstens even goed is tegen dat voortreffelijk werk op te zien als er begeertig naar te zien.

En zoo staat het ook met dat „niemand verachte Uwe jonkheid”. Daar ligt toch wel in, dat de apostel toegeeft, dat er aan een jeugdigen leeftijd wel bezwaren voor de bediening van het ambt kunnen verbonden zijn. Licht heeft hij het niet zoo erg bedoeld als een oude man, die aan een ouderling van tegen de zestig de vriendelijke vraag stelde, of hij al vijf en veertig geweest was? Met dergelijke steken houdt de apostel bij zijn steekhoudend schrijven zich niet op. Maar in elk geval: hij kan er in komen, dat de vijf en dertig Timotheus er nog wel eens last van heeft, dat hij zegge en schrijve pas vijf en dertig is. Timotheus voelt dat vaak als een hinderpaal. En dan helpt de apostel zijn wat schuchteren zoon: „Niemand verachte Uwe jonkheid”. Dat beteekent niet: trek je er niets van aan en laat de menschen maar praten. Maar dat wil zeggen: zorg er voor, dat ze de kans niet krijgen om over je nog jeugdigen leeftijd te praten. Laat je optreden zoo zijn, dat de menschen aan het denken over je leeftijd niet eens toekomen. Stel je niet aan als een onbezonnen, dwaze kerel, maar „wordt een voorbeeld der geloovigen in Uw spreken, in den wandel, in liefde, in geloof, in reinheid”.

Als Timotheus dat doet in het spreken van het Woord des Heeren, in alle gesprekken, „sprekende in aangenaamheid, met zout besprengd”, in heel zijn levenswandel, in de liefde tot de broeders, in betooning van geloof, en in reinheid van leven, dan zal niemand (vermeende) redenen hebben om te klagen, dat hij „toch nog zoo jong is”, maar elk gepraat over zijn leeftijd zal eenvoudig verstommen.

Laten de jongeren het ter harte nemen.

Het meest zij, die aanhouden in het praten méér dan in het lezen, het vermanen, het leeren. Want zij hebben het het meest noodig. En óók degenen die er werkelijk last van hebben, dat ze zoo jong geroepen werden tot een zoo voortreffelijk werk. Als een jonge dominee en een jonge ouderling maar het Woord van den HEERE brengen, voorbeelden zijn in wandel, in liefde, in geloof, in reinheid, dan zullen om de goede boodschap, die gebracht wordt, de menschen in de gemeente er niet eens aan toe komen, te zuchten over „de jonkheid”, maar „liefelijk zullen hun zijn de voeten dergenen die het goede verkondigen, die vrede verkondigen”.

Leg het er op toe, dat niemand Uwe jonkheid veracht!

D. E. C.

hoogleeraar zich aangorden, daartoe hoorden wij door hem in eerste rede de Schrift verklaard in academischen zin. Want wij gelooven met het hart; teekenen met de hand, en verklaren met den mond.

Nog een enkele bijkomende indruk moge het voorgaande verzoelen. Van hetgeen mij in de bedoelde Schriftverklaring nog bijzonder opviel, is onder meer te noemen de wijze, waarop Prof. Jager het ver-